

Sygn. akt II Ca 489/13

POSTANOWIENIE

Dnia 28 czerwca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: **SSO Beata Piwko**

Sędziowie: **SO Magdalena Bajor-Nadolska (spr.)**

SO Cezary Klepacz

Protokolant: protokolant sądowy Agnieszka Baran

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 czerwca 2013 r. sprawy

z wniosku A. B.

z udziałem **L. P.**

o dział spadku i podział majątku wspólnego

na skutek apelacji wnioskodawczyni i uczestniczki

od postanowienia Sądu Rejonowego w Kielcach

z dnia 31 grudnia 2012 r., sygn. akt I Ns 816/10

postanawia:

I. zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że:

1) w punkcie I. 3) (pierwszym podpunkcie trzecim) przyznać L. P. udział wynoszący (...) we współwłasności nieruchomości położonej w S. W. stanowiącej działkę o numerze ewidencyjnym (...) o powierzchni (...), dla której w Sądzie Rejonowym w K. prowadzona jest księga wieczysta (...) zamiast zarządzić sprzedaż licytacyjną i z tego tytułu zasądzić od L. P. na rzecz A. B. tytułem spłaty kwotę (...) złotych płatne w terminie do (...) roku z odsetkami ustawowymi na wypadek uchybienia terminowi płatności; zasądzić od L. P. na rzecz A. B. tytułem rozliczenia wierzytelności z rachunku bankowego w (...) Bank (...) S.A. (...) złotych płatne w terminie do (...) roku z odsetkami ustawowymi na wypadek uchybienia terminowi płatności;

2) w punkcie II (drugim) ustalić wartość spadku na (...) złotych, a przedmiotu podziału majątku dorobkowego na (...) złotych,

II. oddalić apelację wnioskodawczyni w pozostałej części i orzec, że wnioskodawczyni i uczestniczka ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Sygn. akt II Ca 489/13

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia (...) w sprawie (...) Sąd Rejonowy w K. dokonał działu spadku po W. P. obejmującego udział (...) we współwłasności nieruchomości położonej w D., stanowiącej działkę oznaczoną numerem (...) nieruchomości

położoną w D., składającą się z działek o numerach(...); udział (...)we współwłasności nieruchomości położonej w S., stanowiącej działkę oznaczoną numerem (...); udział(...)we współwłasności lokalu nr (...)położonego w K.przy ul. (...),wraz z udziałem (...)w nieruchomości wspólnej; udział (...)we współwłasności samochodu m-ki H. (...)o numerze rej. (...); udział (...)w wierzytelności z rachunku bankowego w (...) Bank (...) S.A.w K.; udział (...)we współwłasności budowli i nasadzeń na działce (...)w (...)położonym w K.przy ul. (...),oraz podziału majątku wspólnego L. P.i W. P., obejmującego nieruchomość położoną w D., stanowiącą działkę oznaczoną numerem ew.(...); (...)we współwłasności nieruchomości położonej w S., stanowiącej działkę oznaczoną numerem ew. (...); prawo własności lokalu (...)położonego w K.przy ul. (...),wraz z udziałem (...)w nieruchomości wspólnej; własność samochodu m-ki H. (...)o numerze rej. (...); wierzytelność z rachunku bankowego w (...) Bank (...) S.A.w K.oraz budowle i nasadzenia na działce nr (...)w Rodzinnym O.Działkowym (...), położonym w K.przy ul. (...)**w ten sposób, że** przyznał na rzecz A. B.i L. P.udziały po (...)w wierzytelności z rachunku bankowego i lokaty terminowej w (...) Bank (...) S.A.w K.; zarządził sprzedaż licytacyjną nieruchomości położonej w D., składającej się z działek o numerach ew. (...)oraz budowli i nasadzeń na działce nr (...)w (...)położonym w K.przy ul. (...),i podzielił kwoty uzyskane ze sprzedaży po (...)na rzecz A. B.i L. P.; zarządził sprzedaż licytacyjną nieruchomości położonej w D., stanowiącej działkę oznaczoną numerem ew. (...), udziału (...)we współwłasności nieruchomości położonej w S. W., stanowiącej działkę oznaczoną numerem ew. (...)i podzielił kwotę uzyskaną ze sprzedaży w wysokości (...)na rzeczA. B.i (...)na rzecz L. P.; zobowiązał A. B.do złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu na rzecz L. P.udziału(...)we współwłasności lokalu nr (...), położonego w K.przy ul. (...),wraz z udziałem (...)w nieruchomości wspólnej oraz udziału (...)we współwłasności samochodu m-ki H. (...)o numerze rej. (...). Sąd Rejonowy ustalił wartość przedmiotu działu spadku po W. P.na kwotę (...)zł, a wartość przedmiotu podziału majątku wspólnego na kwotę (...)zł.

Sąd Rejonowy ustalił stan faktyczny, z którego wynika które nieruchomości nabyli małżonkowie L. i W. P.w czasie trwania wspólności ustawowej oraz która nieruchomość stanowiła majątek osobisty spadkodawcy W. P.. Skład obu mas majątkowych został wymieniony w postanowieniu. Ponadto Sąd Rejonowy ustalił, że W. P.w dniu (...). sporządził testament własnoręczny, w którym do spadku powołał L. P., S., K. K., A. K.i A. P.. Zgodnie z treścią testamentu na rzecz L. P.spadkodawca przeznaczył mieszkanie własnościowe przy ul. (...)w K.oraz samochód m-ki H. (...). W. P.zmarł w dniu (...). W sprawie o stwierdzenie nabycia spadku zostało ustalone, że testament W. P.jest w istocie zapisem i prawomocnym postanowieniem sąd stwierdził, że spadek po nim nabyły na podstawie ustawy żona L. P.i córka A. B.po(...)części. Po śmierci męża L. P.wypłaciła środki z rachunku w (...) Bank (...) S.A.w wysokości (...)zł i przeznaczyła je na własne potrzeby. Wartość składników spadku i majątku wspólnego Sąd Rejonowy ustalił w oparciu o opinię biegłej. Wskazał, że sposób podziału składników majątku wspólnego i majątku spadkowego był co do zasady bezsporny. Wnioskodawczyni A. B.nie chciała otrzymać żadnych składników wchodzących w skład majątku wspólnego zmarłego oraz L. P., poza wierzytelnościami z rachunków bankowych, co do których wносиła o dokonanie ich podziału pomiędzy nią a uczestniczkę w częściach równych. Zgodne w tym zakresie było również stanowisko L. P.. Sąd Rejonowy wskazał, że podziałem majątku wspólnego i działu spadku mogą być objęte jedynie składniki istniejące w dacie ustania wspólności majątkowej czy otwarcia spadku oraz w chwili dokonywania działu, zatem przedmiotem postępowania nie może być objęta wierzytelność z rachunku bankowego w (...) Bank (...) S.A., bowiem zgromadzone środki uczestnika wypłaciła po śmierci męża. Wnioskodawczyni zaś nie zgłosiła roszczenia o zwrot części tej wierzytelności. Z uwagi brak zainteresowania otrzymaniem nieruchomości Sąd Rejonowy zarządził sprzedaż licytacyjną tych składników majątku. Sąd Rejonowy zbadał skuteczność zapisu i zobowiązał A. B.do złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu na rzecz L. P.udziału 1/4.we współwłasności lokalu przy ul. (...)w K.wraz z udziałem (...)w nieruchomości wspólnej oraz udziału(...)we współwłasności samochodu m-ki H. (...)o numerze rej. (...). O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł na zasadzie art. 520 § 1 k.p.c., zaś o kosztach sądowych na podstawie art. 113 ust. 1 i 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Postanowienie powyższe zaskarżyły zarówno uczestniczka jak i wnioskodawczyni.

L. P.zaskarżyła postanowienie w części dotyczącej zarządzenia przez Sąd Rejonowy sprzedaży licytacyjnej udziału (...)we współwłasności działki nr (...)w S. W.. Zarzuciła sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegającą na uznaniu, że żadna ze stron postępowania nie wyraża woli przeniesienia

na jej własność wskazanego udziału, a przez to zachodzi konieczność jego sprzedaży licytacyjnej, podczas gdy przesłuchiwana zadeklarowała zainteresowanie przejściem na własność udziału za spłatą na rzecz A. B..

Uczestniczka wniosła o zmianę postanowienia w punkcie I lit. 3 i przyznanie jej na wyłączną własność udziału (...)we współwłasności działki(...)w S. W.ze spłatą dla A. B.stosownie do wysokości jej udziału.

A. B.zaskarżyła postanowienie w zakresie punktów I i II, zarzucając obrazę art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 686 k.p.c. i 688 k.p.c. poprzez zawarcie w części dyspozytywnej rozstrzygnięcia wewnętrznych sprzeczności, które uniemożliwiają, a co najmniej w wysokim stopniu utrudniają jej rzetelną i pełną kontrolę instancyjną, bez jednoczesnego wskazania przesłanek, jakimi kierował się Sąd I instancji, a także pominięcie przepisów dotyczących zniesienia współwłasności i tym samym nieorzeczenie o obowiązku spłaty przez uczestniczkę na rzecz wnioskodawczyni kwoty(...)zł z tytułu udziału we współwłasności lokalu mieszkalnego i kwoty (...)zł z tytułu współwłasności samochodu. Wnioskodawczyni zarzuciła również obrazę art. 922 § 1 k.c. w zw. z art. 972 k.c. i w zw. z art. 924 i 925 k.c. oraz art. 1035 i nast. k.c., a także art. 212 § 2 k.c., polegającą na pominięciu tych przepisów przy ustalaniu składu spadku po W. P.i tym samym niezasadnym wyłączeniu z masy spadkowej środków pieniężnych w kwocie (...)zł z rachunku bankowego w (...) Bank (...) S.A., znajdujących się na tym rachunku w dacie otwarcia spadku oraz pominięciu obowiązku ustalenia spłat i ich wysokości przez uczestniczkę na rzecz wnioskodawczyni z tytułu udziału wnioskodawczyni we współwłasności lokalu mieszkalnego i samochodu.

Skarżąca wniosła o zmianę postanowienia w zaskarżonej części poprzez ustalenie, że w skład spadku po W. P.wchodzi także kwota(...)zł z rachunku bankowego w (...) Bank (...) S.A.i podlega ona podziałowi pomiędzy spadkobierców, a w konsekwencji ustalenie wartości spadku powiększonej o tę kwotę, a także ustalenie obowiązku i wysokości spłat od uczestniczki na rzecz wnioskodawczyni z tytułu jej udziału we współwłasności lokalu mieszkalnego i samochodu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja uczestniczki zasługuje na uwzględnienie.

Apelacja wnioskodawczyni jest częściowo zasadna.

Słusznie zauważa skarżąca uczestniczka, iż uwadze Sądu Rejonowemu musiało umknąć jej pierwotnie zgłoszone żądanie przyznania w ramach działu spadku i podziału majątku dorobkowego, udziału w nieruchomości położonej w S. W., wynoszącego (...). To żądanie uczestniczka zgłosiła w odpowiedzi na wniosek (k.27). Sąd Rejonowy zarządził sprzedaż tego prawa, przy założeniu, że żadna z uczestniczek nie jest zainteresowana jego otrzymaniem, tymczasem takie rozstrzygnięcie było bezpodstawne. Sprzedaż cywilna aktualizuje się w sytuacji gdy rzecz nie da się podzielić albo żadna z osób uprawnionych nie wyraża woli jej otrzymania. W przedmiotowym przypadku uczestniczka wyraziła taką wolę przejście udziału w nieruchomości, którą następnie potwierdziła w apelacji. Apelacja uczestniczki zasługuje na uwzględnienie. Wprawdzie wnioskodawczyni jej oponowała ale sama nie wyrażała woli przejścia udziału w nieruchomości w S. W.. Biorąc pod uwagę wartość tego prawa i sytuację materialną uczestniczki, należy stwierdzić, iż prawo wnioskodawczyni do otrzymania spłaty będzie zaspokojone szybciej niż w wypadku sprzedaży licytacyjnej. Nie jest kwestionowany fakt przynależności udziału w nieruchomości w S. W.do majątku wspólnego L. P.i W. P.. Udział L. P.wynosi zatem (...), zaś udział wnioskodawczyni(...). Skoro wartość całego udziału (...)w nieruchomości została oszacowana na kwotę (...)zł to spłata dla wnioskodawczyni stosownie do wielkości jej udziału wynosi (...)zł.

Uwzględniając apelację uczestniczki Sąd Okręgowy zmienił punkt I. ppkt 3. i przyznał udział w opisanej nieruchomości na rzecz uczestniczki, od której zasądził dla wnioskodawczyni spłatę (...) złotych, płatną w ciągu miesiąca od daty prawomocności orzeczenia, z odsetkami ustawowymi na wypadek uchybienia terminowi płatności.

Zasadna jest też apelacja wnioskodawczyni w części dotyczącej nieobjęcia podziałem majątku wspólnego i działem spadku po W. P. środków pieniężnych z rachunku bankowego w banku (...) SA.

Sąd Rejonowy ustalił, że środki na rachunku bankowym w (...)w ilości (...)złotych zostały zgromadzone przez małżonków L.i W. P.i w takiej ilości znajdowały się na tym rachunku w chwili ustania wspólności ustawowej i w chwili otwarcia spadku. Uczestniczka wypłaciła te pieniądze i przeznaczyła je na własny cel. Ma rację Sąd Rejonowy, że działem objęte są rzeczy istniejące w chwili otwarcia spadku oraz w chwili dokonywania jego działu, jednakże wartość rzeczy zużytych lub zbytych przez jednego ze spadkobierców winna zostać rozliczona z pozostałymi uprawnionymi, którzy winni otrzymać równowartość swojego udziału w tej rzeczy. Wnioskodawczyni zgłosiła do działu także wierzytelności z rachunków bankowych i wraz z uczestniczką zgodnie wносиły o równy podział zgromadzonych środków. W okolicznościach przedmiotowej sprawy nie sposób zgodzić się z poglądem Sądu Rejonowego dotyczącym konieczności zgłoszenia przez wnioskodawczynię – poza przedstawionym wnioskiem - stosownego roszczenia i żądania zasądzenia odpowiedniej kwoty. Skoro zostało ustalone, że w skład spadku po W. P.wchodziła także wierzytelność z rachunku bankowego w (...)a wnioskodawczyni i uczestniczka domagały się równego podziału zgromadzonych środków, to należy uznać, że odpowiednie roszczenie zostało przez wnioskodawczynię zgłoszone i w sytuacji nieistnienia wierzytelności z rachunku bankowego w chwili działu spadku, sąd winien był rozliczyć ten składnik spadku przez zasądzenie kwoty odpowiedniej do udziału wnioskodawczyni w spadku. Udział ten wynosi (...), zaś do spadku należy połowa środków zgromadzonych na rachunku czyli na rzecz wnioskodawczyni winna być zasądzona kwota (...)złotych.

Sąd Okręgowy uwzględniając omawiany zarzut apelacji zasądził kwotę (...)złotych z warunkami płatności jak w przypadku spłaty z udziału w nieruchomości w S. W.. Uwzględnienie tego składnika majątku dorobkowego i spadku, doprowadziło też do zmiany orzeczenia o wartości tych mas majątkowych i tak, w przypadku majątku dorobkowego zwiększa się ona o kwotę (...)złotych, a w przypadku spadku o kwotę (...)złotych. Wartości te wynoszą odpowiednio (...)złotych zamiast (...)złotych i (...)złotych zamiast (...)złotych.

Dalej idąca apelacja wnioskodawczyni nie jest zasadna. W szczególności wskazać należy, że Sąd Rejonowy nie pominął kwestii obowiązku spłaty na rzecz wnioskodawczyni z tytułu udziału we współwłasności lokalu mieszkalnego i samochodu H., tylko nie orzekł o takim obowiązku wobec braku podstaw. W niniejszym postępowaniu Sąd Rejonowy rozstrzygał także o zapisie zgodnie ze zgłoszonym przez uczestniczkę żądaniem. W rezultacie ustalenia w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku, że testament W. P.z (...)roku, w którym rozrządził on swoim prawem do mieszkania i samochodu na rzecz żony jest zapisem, Sąd Rejonowy zobowiązał A. B.do złożenia oświadczenia o przeniesieniu własności przysługującego jej z mocy dziedziczenia ustawowego udziału we współwłasności lokalu i samochodu na rzecz uczestniczki jako uprawnionej z zapisu. To orzeczenie jest prawidłowe. W chwili otwarcia spadku powstał bowiem wynikający z zapisu stosunek zobowiązaniowy między wnioskodawczynią a uczestniczką jako zapisobiorcą. Uczestniczka nabyła wówczas roszczenie o przeniesienie własności rzeczy objętych zapisem, a konkretnie udziału we współwłasności, bowiem uczestniczce z tytułu udziału w majątku wspólnym oraz z tytułu spadkobrania przysługuje łączny udział w rzeczach objętych zapisem w wysokości (...). Stwierdzenie w postanowieniu wydanym w sprawie (...)Sądu Rejonowego w K., że spadek po W. P.nabyły po (...)A. B.i L. P.nie daje zatem podstaw do zasądzenia spłaty na rzecz A. B.z tytułu udziału w rzeczach objętych zapisem. Obowiązek wykonania zapisu jest długiem spadkowym obciążającym wnioskodawczynię. Żądanie wnioskodawczyni zasądzenia spłat z tytułu jej udziału w spadku niweczy istotę zapisu (art. 968 k.c. i nast.). Wnioskodawczyni przysługuje bowiem udział w wysokości wskazanej w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku w przedmiotach spadkowych po W. P., z wyjątkiem rzeczy objętych zapisem.

Ubocznie tylko podnieść należy, że wnioskodawczyni nie zgłaszała w niniejszym postępowaniu wierzytelności z tytułu zapisu.

Mając na uwadze przytoczone okoliczności Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 386§1 k.p.c. w zw. z art. 13§2 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeciono na podstawie art.520§1 k.p.c. w zw. z art. 391§1 k.p.c.

SSO C.Klepacz SSO B.Piwko SSO M.Bajor - Nadolska